

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Vår ref.
16/03589

Deres ref.
16/5816

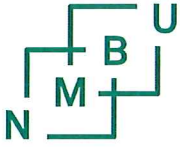
Dato
01.11.16

Høringssvar fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) – Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater

Vi viser til invitasjon om å komme med innspill til Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater.

NMBU støtter regjeringens overordnede mål om at offentlig finansiert forskning skal være åpent tilgjengelig. Men NMBU mener også at flere av forslagene om hvordan man skal nå dette målet er problematiske. Vedlagt følger innspill fra NMBU til forslaget til «Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater» som er sendt på høring med frist 1. november 2016.

- NMBU støtter Kunnskapsdepartementets initiativ om å være aktiv deltaker i arbeidet med Open Access.
- NMBU støtter initiativet hvor myndigheter og nasjonale og internasjonale konsortier forhandler med forlagene om økt Open Access.
- NMBU støtter opprettelsen av en nasjonalt åpent vitenarkiv. Det må tas hensyn til hva slags merarbeid man tillegger forfattere og i den grad det er mulig automatisere deponering i et slikt vitenarkiv.
- NMBU mener at forslaget om at deponering i åpent vitenarkiv (Grønn Open Access) skal telle i den resultatbaserte omfordelingen (RBO) er problematisk før et godt system for Grønn Open Access er etablert.
- NMBU mener at Open Access publisering ikke skal gå på bekostning av kvalitet og at forskerens frihet til å velge tidsskrift må prioriteres.

Høring - Rapport til Kunnskapsdepartementet 14.06.2016 – «Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater».

1. Forskere finansiert av norske offentlige midler skal som førstevalg publisere sine vitenskapelige artikler i tidsskrift med åpen tilgang (såkalt gull Open Access).

NMBU: Dette er et kontroversielt forslag da det per nå ikke finnes nok Open Access tidsskrifter med høy kvalitet som kan erstatte tradisjonelle tidsskrifter. Spesielt innenfor samfunnsfag og humaniora er dette et stort problem. Et slikt punkt kan ikke innføres før forskerne har reelle valg på OA tidsskrifter med høy kvalitet.

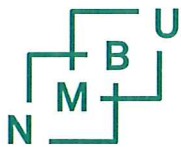
Gull Open Access kan være veien å gå for å få full åpenhet av offentlig finansiert forskning. For at dette skal være mulig må dagens modell for tilgang og finansiering av publisering endres og det må settes et politisk trykk, nasjonalt og internasjonalt, for å få til en slik endring. De store forlagshusene må se seg tjent med en overgang fra abonnementsordning til OA ordning.

2. Forskere som velger tidsskrift uten åpen tilgang, skal gjøre artikkelen åpent tilgjengelig i et vitenarkiv (såkalt grønn Open Access). Tilgang bør gis maksimalt seks måneder etter publisering for STM-fagene (Science, Technology and Medicine) og tolv måneder for humaniora og samfunnsvitenskap i tråd med EU-kommisjonens anbefalinger.

NMBU: Deponering av artikler i åpent vitenarkiv bør forenkles og automatiseres via Cristin. I Norge foregår deponering av forskningsresultater via Cristin hvor forfatteren selv er ansvarlig for opplasting av en versjon som et godkjent for dette av forlaget (normalt post-print versjonen). Dette er en tungvint løsning som er lite brukt fordi forfatterne er usikre på hvilken versjon av den godkjente publikasjonen som kan lastes opp. I tillegg er det mange som mener at det er uheldig at ulike versjoner av en publikasjon er tilgjengelig. Publikasjonen vil ha likt innhold, men ha ulik layout – post-print versjonen i det åpne vitenarkivet vs. forlagets pdf versjon i tidsskriftet (tilgjengelig for de som har abonnement).

Et nasjonalt åpent vitenarkiv vil være et viktig ledd for åpen tilgang til masteroppgaver, doktoravhandlinger og andre publikasjoner som ikke er artikler i vitenskapelige tidsskrifter og det vil også gjøre samarbeidet mellom de institusjonelle arkivene enklere. Pr. i dag er de fleste norske forskningsinstitusjonene (ca. 65 hvorav 5 universiteter) med i Brage samarbeidet <https://brage.bibsys.no/xmlui/> som kan være et godt utgangspunkt for et nasjonalt vitenarkiv.

NMBU støtter forslaget om et nasjonalt åpent vitenarkiv som får nok ressurser til

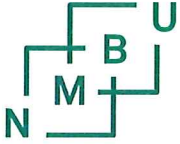
å gjøre norske forskningsresultater åpne i tråd med forlagenes og finansieringsinstitusjonenes retningslinjer. Det er også viktig at det utvikles et enkelt brukergrensesnitt slik at institusjonene kan hente ut og ha oversikt over egen institusjons produksjon (egne resultater).

3. Alle forskningsutførende institusjoner skal sørge for at deres forskningsartikler deponeres i et egnet vitenarkiv senest ved publiseringstidspunktet, uavhengig av publiseringskanal og uavhengig av om det er mulig å gjøre dem åpent tilgjengelig. Deponering er en forutsetning for at artiklene skal telle i den resultatbaserte omfordelingen.

NMBU: Innføring av en ny faktor i den resultatbaserte omfordelingen er uheldig før det har blitt større enighet om hvordan åpen tilgang til forskningsresultater/publikasjoner skal løses. Forfatterens frihet til å velge publiseringskanal basert på kvalitet må veie tungt ved siden av målet om åpen tilgjengelighet av offentlig finansiert forskning. Mange forfattere har per i dag ingen reelle valg om OA-publisering i tidsskrifter med høy kvalitet. For disse forfatterne vil grønn OA publisering bli gjeldende dersom det innføres en ny faktor i den resultatbaserte omfordelingen. Grønn OA publisering har store svakheter ved at to «layout»-versjoner av samme publikasjon vil være tilgjengelig (se pkt 2).

4. Institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag om kjøp av tilgang til elektroniske ressurser skal sørge for at avtalene inneholder tiltak som
 - a. muliggjør åpen tilgang,
 - b. er transparente med hensyn til betingelser og
 - c. er budsjettneutrale.

NMBU: Enkelte institusjoner har lite å stille opp mot forlagene ved forhandling av avtaler. Forhandlinger bør foregå i nasjonale og internasjonale konsortier og det bør vurderes å intensivere det politiske samarbeidet med de nordiske landene og europeiske landene. Det er viktig å jobbe for avtaler som muliggjør åpen tilgang ved omgjøring av abonnements-finansiering til OA-finansiering og/eller avtaler som minimerer forlagenes embargo-perioder og dermed muliggjør åpen tilgang. Norge er allerede med i et europeisk samarbeid for å gjøre forskning åpent tilgjengelig. Dette er en god start på et viktig arbeid, og det bør legges mer politisk trykk bak forhandlinger med forlagene. Dette vil kunne være med på å endre modellen for tilgang og finansiering av vitenskapelig publisering som kommer det internasjonale samfunnet til gode.

5. Offentlige forskningsfinansierende institusjoner skal bidra til å dekke kostnader til åpen publisering. Private og ideelle organisasjoner som finansierer forskning oppfordres til det samme.

NMBU: Per nå er det store forskjeller mellom de forskningsfinansierende institusjonene hvorvidt de dekker kostnader til åpen publisering eller ikke. Det er mulig å søke om slike midler i prosjektsøknader til bl.a Forskningsrådet og EU, mens andre kilder er dette ikke mulig (for eksempel Norhed). Det bør etableres en nasjonal finansieringsmodell som ikke diskriminerer mellom fagene og finansieringskildene.

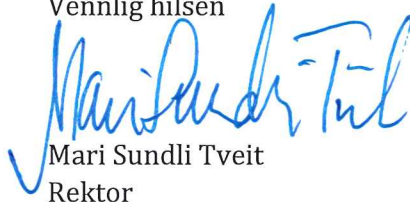
6. Alle forskningsutførende og forskningsfinansierende institusjoner skal etablere eller revidere egne retningslinjer for åpen tilgang i tråd med de nasjonale retningslinjene.

NMBU: Dette er en god ide når de nasjonale retningslinjene er på plass.

7. Alle forskningsutførende institusjoner skal legge til rette for infrastruktur og administrative rutiner som gjør det enkelt for forskerne å følge retningslinjene.

NMBU: For å forenkle forskernes valg av OA tidsskrifter bør det opprettes et eget register etter fagområder i regi av DBHs kanalregister (som administreres av NSD), alternativt at det utvikles søkemulighet (emneordssøk) i kanalregistret for søk på OA tidsskrifter innen bestemte fagområder. Dette vil lette forskernes valg av OA tidsskrifter fremfor tradisjonelle abonnementstidsskrifter innenfor sine fagområder. Det er viktig at NSD styrkes for å få til dette, noe som vil spare forskerne og bibliotekene for mye ekstra arbeid med å finne frem til riktige tidsskrifter. Det er også viktig at seriøse gull OA-tidsskrifter med høy kvalitet blir godkjent på nivå 1 og 2.

Vennlig hilsen

Mari Sundli Tveit
Rektor

Ragnhild Solheim
Forsknings- og innovasjonsdirektør